

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

במפרשים

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858, ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ח

פרשת שמ"ו

א. אור החיים .

פרק ט' פסוק כב':

כב) וישא אהרן וגו'. בתורת פהנים פרשה
כ"ט אמרו: מקרא מסרס ראוי לומר
וירד מעשת וגו' וישא אהרן וגו' שפירידיהו
נשא פפיו וכו'. וצריך לדעת למה ידבר הכתוב
בדרך זה ולא בדרך הישר. ואולי פי בראותו
אהרן שלא ירדה שכינה חשב אולי כי עדין
חסר כפרתו על מעשה העגל שבאמצעותו
הביא קללה על שונאי ישראל, ולזה: וישא וגו'
ויברך וגו', ובהנה נר מעשות תשלומי החטאת
וכו'.

ואולי כי גם בפרשת ישראל לצד שהיא
כפרת חטאו של אהרן תכלול בכלל החטאת, כי
גם לה יתיחס שם חטאת, ואמרו וירד, אולי כי
הוא לשון ירדה כי הפר לו פחיתותו, לצד
שנראה שגמר מעשות הכל ולא ירדה שכינה,
ותמצא שאמרו ז"ל בתורת פהנים פרשה י"ט
שצעק אהרן לפני משה שאמר לו לקרב למזבח
ובא לידי בוששה וכו' ונכנס משה עמו ובקשו
רחמים וירדה שכינה:

שאלות

1. קרא שם את הפסוקים ונצא מה הקושי האפשרי?
2. כרננו מנסה להסביר את דברי תורת כהנים על הצורך ההיוני בסיווי כסוק, מה בדיוק הוא אמר?
3. כרננו מוסיף עוד שלושה הסברים - "ואולי" - מה הן?
4. למה צעק אהרון, מה עשה משה ומה היתה התוצאה?

* * *

(1) אל תפרעו. אל תגדלו שער, מכאן שאבל אסור בתספורת, אבל אתם אל תערבבו שמחתו של מקום. ולא תמותו, הא אם תעשו, תמותו. לשון רש"י. וזה שאמר מכאן שאבל אסור בתספורת, אסמכתא בעלמא היא, ועוד כי לפי זה * לא ידרש הא אם תעשו תמותו, אבל יהיה רשות בבני אהרן שיאמר אינכם חייבין לפרוע ראשיכם ולקרוע בגדיכם כשאר האבלים, ולא תמותו שלא תהיו חייבין מיתה בכך, כי שאר האבלים חייבים אם לא עשו כן, וכך אמרו בגמרא במשקין⁷⁸, אבל שלא פרע ושלא פרס חייב, שנאמר ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרעו ולא תמותו, הא אחר שלא פרע ושלא פרס חייב, וכל זה כדרך האסמכתות * בתלמוד. ואין פריעה ופרימה באבלות אלא מדברי סופרים, או שיהיה יום ראשון * הלכה למשה מסיני נלמד מן האנינות כפי דעת הגאונים⁷⁹, אבל עיקר הכתוב הזה אזהרה בבני אהרן, ושמע פירושו. כבר אמרו רבותינו⁸⁰ שכהן גדול מקריב אונו ואינו אוכל, ואם מת לו מת אסור לפרוע ולפרום עליו ולהטמא לו, שנאמר את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום ועל כל נפשות מת לא יבא⁸¹, ובעבור שהוא רשאי להיות מקריב כשהוא אונו אמר בו הכתוב: וכן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו, הטעם שיוזיח אותו שלא יצא מן המקדש ויניח העבודה כי זה חלול ה' הוא. והנה זו האזהרה שלא יצא מן המקדש בשעת העבודה נהגת בכל הכהנים, אבל למד בכהן גדול שמקריב אונו, וכיון שכן הוא אם הניח העבודה ויצא באנינות יתחייב ככל כהן * שמניח עבודה ויוצא לרצונו. והנה

ב. תוספת ברכה .

פרק י' פסוק א':

1. התוכל לתאר את המלכה, את המחנות ואת הקטורת, מה הם כל אחז מאלה?
2. מה השאלה שרננו מאלה כאן?
3. בצטט מה ההקדף?
4. מה הראיה שהיא מיבא לצדתו?
5. מהו הרציון ש"מצלין בקודש" ... ואיך הוא מוטא כאן?
6. על מה לצדתו "צריק ציון גדול" כל כך?

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן איש וישימו עליה קטורת ויקריבו לפני ה' (י' א')

שמיני

הנה לא נתבאר כאן ששמו המחתות עם הקטורת על מזבח הקטורת. אך הקטירו ישר בהמחתות עצמן. וכן נראה היה תכונת ההקטרה במעשה קרח ועדתו. דכתיב שם בענין (ט"ז י"ז) וקחו איש מחתתו ונתתם עליהם קטורת והקרבתם לפני ה' איש מחתתו. ובפסוק הסמוך שם, ויקחו איש מחתתו ויתנו עליהן איש וישימו עליהם קטורת. וגם כן לא נזכר שהקריבום על המזבח. ומתבאר דההקטרה היתה במחתות עצמן.

אבל לא נראה כן ממשנה דמס' תמיד (פרק ה' משנה ה'), מי שזכה במחתה (כלומר, זה הכהן שזכה בפייס (בגורל) להוליך מחתה עם גחלים למזבח הקטורת) נטל מחתת הכסף ועלה לראש המזבח ופינה את הגחלים הילך והילך וכו'. הרי מבואר דהקטרה במחתות היתה על המזבח. ולפי זה כמו בפרשה זו כן בפרשה קרח חסר עיקר הדבר שנתנו המחתות על המזבח. וזה פלא.

וגם יש ראייה מכרחת שההקטרה במחתות לא היתה במחתות עצמן. חוץ למזבח, כי אם נתנו את המחתות על המזבח להקטיר, והראיה היא ממס' מנחות (צ"ט א'), שאמרו מעלין בקודש ואין מורדין. כלומר, שכל דבר קודש מעלין אותו לערך קדושה יתירה מאשר היה עד כה ואין מורדין אותו לערך קדושה קלה ממה שהיה, ולמדו זה מענין המחתות עם קטורת שהביא קרח ועדתו. וכתיב שם בענין (י"ז ב' וג') אמור אל אלעזר וירם את המחתות מבין השרפה ואת האש זרה הלאה כי קדשו. את מחתות החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים צפוי למזבח. ועל זה פירשו בגמרא. בתחלה (המחתות) תשמישי מזבח ועכשיו הם גופו של מזבח (מה שעשו אותם צפוי למזבח). והנה קוראים להמחתות תשמישי מזבח.

ואם נימא דההקטרה היתה בתוך המחתות עצמן. הלא הם גוף קדושה כמו המזבח. ולכן צריך לומר. דבאמת הקריבו את הקטורת על המזבח. אך בא הענין כאן ושם בפ' קרח בקיצור לשון. כלומר, שנשמט זה שהקריבום למחתות על המזבח ושם הוקטר. ואמנם כי צריך עיון רב בזה. איך נשמט עיקר פרט זה. כאן ושם. ועיין ביומא דף מ"ז א' וצ"ג.

אלות

1. מה בדיוק הציווי לפי רש"י ומה בנוסף לכך למדינת מכאן?
2. האם פרשנו מסכים עם רש"י?
3. מה הדין למצפה אצל אבא?
4. מה בדיוק דינו של כהן גדול ומה הוא שונה מן הכהנים האחרים?
5. מה מותר בינו לבין אכר הכהנים?

* * *

ד. הכתב והקבלה.

פרק י' פסוק י':
החזקם רק כשענד שתי. וכשחייט ענד ולו רק ציאה ריקנות לית עחזכי. לוח וי' ולהנדיל עשעשת כנלח למען. כמו לא ירצה לו קוסים ולא יסוב לח העם. סהול למען לא יסוב. כן ולהנדיל למען הנדיל. וכפיכסיי כדי שחנדילו זין ענדוס קדושה למסוללת. ולכננסי ספאזכרה היא גם צניאס ריקניס. לוח וי' היא לעסך ולסכר סני טשאיס. כאלו אמר. תלנד קדושת סמקוס סקסי עליכס יין. יש עוד צענן ססיכרות סיקור להנדיל ולהרות:

אלות

1. מה דעת הרמב"ן בצנין כהן שתי, מתי וצ"ל מה חייב?
2. איך ולאמה ספרס פרשנו את האות ואו' כאן ומה הוא לומר מכך?
3. איך הרמב"ם יפרס את לו וצ"ע מה ההבדל בין שתי הדעות?

* * *

31

שמיני

קדשים באנינות (עי' הוריות יב ע"ב). כי רק בשעת עבודה נדרש ממנו לבטל את רגשות הכאב הפרטי — מפני דעת ה' שבלב האומה; והן זו כל עצמה של משמעות העבודה. לא כן בשעת אכילה. כי האכילה נועדה להעלות את ההנאה הסובייקטיבית לדרגת עבודה סמלית. אך האונן על כורחו שרוי בצער, ומבחינה סובייקטיבית לבו כואב; ואי אפשר לו להגיע לכלל אותה שמחה, שאכילת קדשים באה לתת לה ביטוי. וראה לעיל על משמעות אכילת אלה (פי' ו, ז ואילך; ז, כח ואילך).

(יג-*) כי כן צויתי: „באנינות יאכלוה“ (זבחים קא ע"א). היה צורך לצוות במיוחד על אכילת שיירי המנחה — ועל אכילת חזה ושוק (יד"ט), וזאת משתי סיבות. כי כבר הערנו לעיל (ט, ג"ד): מנחת הציבור ושלמי הציבור — כמעט ואין כיוצא בהם בשאר קרבנות; משום כך אי אפשר לדון בהם דין מנחת יחיד ושלמי יחיד (לעיל ו, ז ואילך; ז, כח ואילך) — אלא על יסוד הוראה מפורשת. זאת ועוד: הכהנים היו אוננים באותה שעה. ואפילו כהן גדול המקריב אונן איננו אוכל

אלות:

1. מה הקושי האפשרי בפסוק עליו פרשנו מנסה לצנות?
2. מה הוא הדין באופן כללי ומה בדיוק היתה ההוראה כאן?
3. מה הדין עם הכהן הדולף "מקריב ואינו אוכל"?
4. התוכל לנמק דין זה?

* * *

1. המשתדל.

פרק י' פסוק טו':

[טז] ואת שעיר החטאת: משמע שלא היה שם אלא שעיר אחד (והוא הנוכח למעלה פרק ט' פסוק ג'), א"כ לא היה ראש חודש, ויום השמיני הוא שמיני בחודש, כי באחד לחודש הוקם המשכן וקודם יום השמיני ישבו שבעת ימים פתח אוהל מועד, א"כ היה המשכן על עמדו; וגם לא היה שם שעיר הנשיא, א"כ הנשיאים התחילו להקריב קרבנותיהם אחר יום השמיני, וביום כלות משה להקים את המשכן (במדבר ז' א') לאו דווקא באותו היום, אלא לאחר המלואים, וכן כתוב שם (שם שם י') חנוכת המזבח ביום המשח אותו, ואח"כ כתוב (שם שם פ"ח) אחרי המשח אותו. ורז"ל אמרו (זבחים ק"א ע"ב) (עיין רש"י) שהיו שם שלושה שעירים, אבל שנים מהם אכלו אותם מפני שהיו קדשי שעה, ורק שעיר ר"ח שרפו אותו מפני שהיה קדשי דורות; אך לפי הפשט נראה שהיה לו לפרש איזה שעיר דרש, ובאמרו סתם "ואת שעיר החטאת" משמע שלא היה שם אלא שעיר אחד. ומה שכתב רש"י בסוף פסוק שאחר זה שחטאת שמיני לא באה לכפרה, אין הדבר כן שהרי למעלה ט' ז' כתוב ועשה את קרבן העם וכפר בעדם, וקרבן העם הוא שעיר עזים ועגל וכבש (שם פסוק ג).

אלות:

1. מה הקושי שפרשנו מצ"ה?
2. אינה חשיבות יש לתאריק המדויק fe מצפה הקרבה זה?
3. מתי הקריבו הנשיאים את קרבנותיהם?
4. מהו לדעתו פט הפסוקים?
5. כמה הוא מתנדף לרש"י?
6. היש לזה משמעות מצד לפירוש הפסוק?

* * *